

Іван Гавриляк

Ікона, починаючи з часів ранньої Церкви і аж до сьогодні, завжди користувалася пошаною та популярністю серед віруючих християн. Відомо, що в різні часи були також й ті, хто зневажливо ставився до священних зображень і намагався позбавити християн цього скарбу, а тих, хто виступав на захист ікон, карали. Однак факт залишається фактом: ікона пережила нелегкі часи і досі є шанованою вірними. Ми почитаємо ікони цілуванням, кадінням та запаленням перед ними свічок та лампад. Ми молимося перед ними, оздоблюємо храми і домівки та віримо, що вони є своєрідним вікном до неба.

Але для чого створена ікона? Для чого вона нам служить? На це питання відповідає Святий Отець Церкви Іван Дамаскин (+бл.750). Він пише наступне: «Бо тільки в одному, – пристосуванні до нас, які не можемо безпосередньо підноситись до споглядання і потребуємо відповідних та зрозумілих посередників, – можна вказати причину того, що приписуються образи тим, хто не має образу і форми тим, хто не має форми». Якщо б Господь явився у всій своїй силі та славі, то це явлення було б згубним як для світу, так і для нас. Людина за своєю природою є духовно-тілесною істотою, а отже не може безпосередньо споглядати невидимого та невимовного Творця. Це означає, що Господь, Який нас любить і хоче нашого спасіння, використовує матеріальні речі для того, щоб наблизити нас до себе. Важливість ікони полягає не у матеріалі, фарбах, майстерності чи авторитеті іконописця, а в тому, що в ній присутня особа того, хто зображений.

Оскільки ікона являє присутність живої особи Христа, Богородиці чи святого, вона є благодатною. Ця благодатність, за даром Божим, може бути виявлена в чудах – такі ікони називаємо чудотворними. Чудотворні ікони привертають до себе особливу увагу. Звичайно, неможливо перерахувати всіх чудес, які відбулися за посередництвом ікон, але можна назвати деякі загальні ознаки, які свідчать про особливу силу таких ікон: зцілення хворих, навернення грішників, захист від нашестя ворогів, стихійних лих; також самооновлення, мироточення, кровоточення самих ікон. Почувши про чудотворну ікону, люди масово прагнуть звернутися до неї. Кожен має якусь свою причину та мету поїздки, але найперше слід розуміти, куди та для чого ти їдеш. Без осмислення духовності, віри та молитви ікона залишається для нас просто зображенням. Важливим питанням залишається й те, хто здійснює чудо? Ікона, чи, може, Господь

через ікону? Маємо розуміти, що чуда творить не сама ікона, а Господь через неї, даруючи благодать усім, хто з вірою до неї приступає. Вона є не джерелом Божої благодаті, а посередником, через який діє Господь. Як промінь, який сходить від сонця, несе світло й тепло, так і Бог зсилає нам свою благодать через ікону. Метою чуда є не просто викликати в людини захоплення, а пробудити від гріховного сну, поставити обличчям і совістю перед Істиною, спонукати прийняти правильне рішення.

Чудотворність ікони – це радше норма, а не виняток, адже чудо є наслідком єднання образу і Первообразу в іконі. Тобто в іконі відбувається зустріч Бога з людиною. З цього випливає, що метою чудотворної ікони є не чудо, а зустріч з Господом, чудо ж є знаком, що ця зустріч справді відбулася.

Якщо ж припустимо, що ікона творить чудо, то впадемо в крайність, яка називається магією або ж фетишизмом, тобто коли ми приписуємо чудодійну силу самому предмету. Марним буде покладати надії, що приступивши до ікони і помолившись «спеціальну» молитву, автоматично отримаємо усе, про що попросимо. Не потрібно також приписувати чудо самій іконі та поклонятися їй, як предмету. Богородиці, святим, ангелам, а також іконам, на яких вони зображені, належить почитання, а поклоніння належить тільки Богові (II Нікейський Собор). «Поклоняюся іконі Христа, як волоченому Богові [...] Бо честь, яку віддаємо образу, належить Первообразові», – повчає св. Іван Дамаскин. Поширений поділ ікон на «чудотворні» та «нечудотворні». Серед вірних навіть витворився цілий ряд ікон, які допомагають винятково в якісь конкретній ситуації. Проте цей поділ є умовним, бо кожна ікона може бути посередником, через який Бог творить чудо. Воно не завжди може бути явне для багатьох людей, може залишатися в таємниці лише самої наверненої, врятованої чи зціленої особи. Тому кожному ікону, яка змогла заторкнути серце людини, допомогла комусь наблизитись і відкритись на Господа, можна назвати чудотворною. Те, чи буде ікона чудотворною, чи нечудотворною, залежить не тільки від Бога, а й від нас. Від нас вимагається сильної віри. Такої сильної, як у болящої жінки, яку оздоровив Христос. Саме велика віра спасла її (пор. Мт 9, 20-22). Навіть коли ми з вірою приступаємо до ікони, а чуда не відбулося, то не варто розчаровуватися та зневірятися, а навпаки – слід довіряти Творцеві, адже Господь краще знає, що потрібно в цю мить для нашого спасіння, і, можливо, Він призначив нам зустріч в іншому місці та в інший раз. Нам тільки потрібно Йому довіряти.

Іван ГАВРИЛЯК. Чудотворність ікони // СЛОВО № 1 (69) 2017